

Nihat Reşat Belger (1882-1961)

Hekim, Diplomat ve Siyasetçi

Nihat Reşat Belger

Devlet Şurası Eski Temyiz Reisi Mehmet Reşat Bey ve Havva Fikriyar Hanım'ın oğlu olarak 1882'de İstanbul'da doğmuştur. Üsküdar Askeri Rüştiyesi sonrasında Askeri Tıbbiye İdadisi'ne devam etmiştir. 13 Mart 1895'te Mekteb-i Tıbbiyeyi Şahane'ye başlamış buradan 11 Kasım 1900'da Tabip Yüzbaşı rütbesiyle mezun olmuştur.

Aylıkları verilmediği için grev yapan arkadaşlarıyla greve katıldığı için 3 gün zindan cezası almış ve Hicaz'ın Yenbu kasabasındaki askeri birlik doktorluğu görevi ile sürgün edilmiştir. Hicaz hazırlıkları sırasında İstanbul'da görülen veba vakaları üzerine II. Abdülhamit tarafından, Hindistan Bombay yakınlarında Parel'de bulunan Pasteur'un öğrencisi Prof. Dr. Haffkine'nin laboratuvarında veba üzerine çalışmalar yapmak üzere gönderilmiş burada on beş ay araştırmalar yapmıştır. İstanbul'a dönüşünde Besim Ömer Paşa tarafından yeni açılan doğumhanede bir süre hekimlik yapmıştır.

22 Kasım 1903 tarihinde Beyrut Askeri Hastanesi'ne görevlendirilmiştir. Beyrut'a ulaşınca Jön Türkler ile birlikte hareket ettiği iddiasıyla tutuklanarak Erzurum'a sürgün cezasına çarptırılmış, hayatının tehlikeye düşeceği düşüncesiyle hapisten kaçarak Lefkoşa, Mısır üzerinden Paris'e kaçmıştır. Paris'te bulunduğu dönemde tıp fakültesine kaydolup, burada çeşitli alanlarda derslere devam etmiş ve sertifikalar almış, İç Hastalıkları, Gastroenteroloji ve Hidroklimatoloji alanında uzmanlaşmıştır.

1912'de Dr. Besim Ömer Paşa ile birlikte Washington'da yapılan Kızılhaç kongresinde Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti'ni temsilen bulunmuştur. 1916'da Dr. Enriquez'in desteği ile "Contribution du diagnostic precoce du cancer de l'estomac (Mide kanserinin yeni metotlarla erken teşhisi)" başlıklı tez çalışmasını tamamlayarak Tıp Doktoru unvanı almıştır. 18 Ekim 1919- 1 Nisan 1920 tarihleri arasında Gureba Hastanesi Dâhiliye Şefi olarak görev yapmıştır. Bu dönemde Yunanlıların İzmir'de yaptığı haksız uygulamalarla ilgili bir raporu eline geçmiş ve bu raporu yayınlamak üzere tekrar Paris'e gitmiştir. Bu süreçte yarı resmi olarak yeni kurulan Ankara Hükümeti'nin Paris ve Londra temsilciliğini yapmıştır. Paris'te bulunduğu sürede Londra Konferansı'na Büyük Millet Meclisi (BMM) tarafından

gönderilen heyette müşavir olarak görevlendirilmiş ve kafiye Paris'ten katılmıştır. 1922 yılında Lozan Konferansı'na gönderilen heyette görevlendirilmiştir. 1923 yılında Lozan heyetiyle birlikte yurda dönmüştür. Vakıf Gureba Hastanesi'ndeki görevine tekrar dönmek istemiş ancak kabul edilmemiştir. Bunun üzerine 1927 yılına kadar Paris'te Pitie Hastanesi'nde Prof. Marcel Labbe'nin asistanlığını yapmıştır. 1928-1929 yıllarında Mısır Kahire'de özel bir muayenehane açmıştır. 1931-1933 yılları arasında St. Antoine hastanesinde Dr. Bensaude'nin servisinde çalışmıştır. 1934-1936 arası dönemde Prof. Marcel Labbe'nin önerisiyle Endoscopie Rectosigmoidienne servisini kurmuş ve şefliğini yapmıştır. 1930-1936 arası dönemde diğer görevlerinin yanı sıra Plombières kaplıcalarının danışmanlığı görevini de üstlenmiştir. 1936 yılında Mustafa Kemal Atatürk'ün davetiyle yurda dönmüş ve Yalova Kaplıcaları müdürlüğüne atanmıştır. Burada üç yıl görev yapmış ve termal kaplıcaların sıhhi durumu ve sosyal donatılarının düzenlenmesini sağlayarak burada bir sağlık kompleksi oluşturulmasını sağlamıştır.

21 Ocak 1938'de Yalova Kaplıcalarına vücudundaki kaşıntılar nedeniyle tedaviye gelen Atatürk'e Siroz teşhisini koymuştur. Bu tarihten ölümüne kadar Prof. Dr. Neşet Ömer İrdelp ile birlikte Atatürk'ün hususi doktoru olarak görev yapmıştır.

Atatürk'ün direktifiyle 28 Kasım 1938 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Hidroklimatoloji kürsüsü kurulmuş ve burada Profesör olarak görevlendirilmiş, 14.02.1939'da da burada göreve başlamıştır.

İyi derecede Fransızca ve İngilizce ve Arapça bilen Dr. Nihat Reşat Belger, 13 Haziran 1938'de Mısırlı Yusuf kızı Fatma Hanım ile evlenmiş ancak evliliği kısa sürmüştür ve çocuğu olmamıştır.

Milletvekilliği 14 Mayıs 1950'de yapılan seçimlerle 9. dönem Demokrat Parti İstanbul vekili olarak başlamıştır. 22 Mayıs 1950'de Adnan Menderes'in başbakanlığında kurulan hükümette Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı olarak görev almıştır. Bakanlığı 22 Eylül 1950'de sona ermiştir.

1950'den itibaren Kızılay Başkanlığı yapmıştır. 1953 yılında Kızılay Kongresi'nde "kan yardımı ile kan türevlerini sağlayacak teşkilat kurma" konusunda verdiği önerge kabul edilerek Türkiye'de Kan Bankası kurulmasını sağlamıştır. 1957 yılında Paris Sorbonne Üniversitesi Tıp Fakültesi tarafından "Fahri Doktor" unvanı verilmiştir.

Bir dönem milletvekilliği yapmış 3 Ocak 1961'de Milli Birlik Komitesi üyesi olarak görev almıştır. 30 Eylül 1961'de İstanbul'da vefat etmiş cenazesi İstanbul Üniversite'sinde düzenlenen tören sonrasında Özbekler Tekkesi'nde bulunan aile kabristanına defnedilmiştir.

Eserleri:

Contribution du Diagnostic précoce du cancer de l'estomac (Radioscopie et cytologie). These de doctorat en médecine, Paris, 1916.

Etude de la sécrétion externe du pancréas dans le diabète sucré (in archives des maladies de l'appareil digestif et de la nutrition, 1926. (M. Labbé ile birlikte)

"L'évolution de l'appareillage et de la technique en actino thérapie", *Revue d'actinologie et de physio-thérapie*, 1931. (Dr. Dufestel ile birlikte)

La colite à lamblia chez l'enfant Congrès des colites de plombières, 1935. (M. Labbé ile birlikte)

“Syndrome douloureuse de la fosse iliaque droite, appendicite chronique et colites et cure de plombières”, *Congres des colites de plombières*, 1935.

“La psychothérapie dans le traitement du colites”, *Congres des colites de plombières*, 1935.

“Le traitement de la constipation chronique habituel”, *Monaco Méditerranée médical*, 1935.

“Un cas d’ostéopatie rare Pseudo-fracture spontanée- maladie de Milkman”, *Societe medicale de Hopiteaux de Paris*, 1942.

Sténose cancéreuse serrée du pylore-forme clinique exceptionnelle a évolution absolument silencieuse, *Archives des maladies de l’appareil digestif et de la nutrition*, 1946.

“Polype de l’intestine grele ayant évolue sous le masque d’une colite et finalement révélé par une invagination intestinale médicale”, *Hopiteaux de Paris*.

Les Grecs a Smirne, Nouveaux Temoignages Sur Leur Atrocités

L’accord Franco-Turc, Sa Genese-Ses Avantages Sa Repercussion Dans Le Monde Islamique, Paris, 1921.

Bursa Kaplıcaları, Bursa (Yapı Kredi Bankası tarafından neşrolunan kitapçık)

“Hydroclimatologie Kürsüsü Açış Dersi”, *Üniversite Konferansları (1939-1940)*, s. 313-333.

“ Tabii Maden Suları Nasıl Mütalaa Edilmelidir”, *İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, S. 20, Nisan 1942, s. 2576-2580.

“Gıda Rejim Hastalık”, *Üniversite Konferansları*, (1942-1943), Kenan Matbaası, 1943, s. 58-84.

“Lekeli Humma Aşısı”, *Pratik Doktor*, S. 3, Mart 1944, s. 29-32. (Dr. Gilman Yalım ile birlikte)

“Yalova Termal Kürü Endikasyonları ve Teknikleri”, *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası*, S. 2, 1944, s. 3596-3600.

“Pasteur, İlimde bir Duayen”, *İpek Mecmuası*, Bursa, 1944.

“Besim Ömer”, *Tıp Dünyası*, C. 18, Temmuz 1945, s. 5557-5560.

“Kanserden İleri Gelen Çok Sıkışık Bir Pilor Darlığının Gizli Şekli”, *Türkiye Tıp Encümeni Arşivi*, S. 2, 1946. (Dr.Y. Tanaşoğlu ile birlikte)

“Penisilin Tedavisi ile İyileşen Bir Endokarditis Lenta Vakası”, *Anadolu Kliniği*, S. 2, Ağustos 1946, s. 55-58.

“Milkman Sendromu Vakası”, *Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası*, S.2, Şubat 1947, s. 65-75.

“Klinikte Karaciğer Yetmezliği”, *Türk Tıp Cemiyeti Bülteni*, S.6, Haziran 1947, s. 220-233.

“Termal Sular Hakkında Pratik Malumat”, *Belediye ve İller Dergisi*, 1948.

“14 Mart Tıp Bayramı Prof. Dr. Nihat Reşat Belger’in Açış Söylevi”, *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası*, S. 2, 1948, s. 161-166.

“Tüberküloz’un Climatique Tedavisi”, *Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası*, S. 8, İstanbul, Ağustos, 1948, s. 325-335.

“İdrar Taşlarında Maden Suyu Tedavisi”, *Türk Tıp Cemiyeti 1949 Konferans Programı*, 1 Kasım 1949.

“Albert Gabriel, Hayatı, Yetiştirme Tarzı ve Eserleri”, *Cumhuriyet Gazetesi*, 17.02.1955, s. 2. ve *İstanbul Enstitü Mecmuası*, S. 5, 1959, s. 142-144.

“Dr. Adnan Adıvar”, *Türk Yurdu*, S. 246, Temmuz 1955, s. 1-5.

“Sirozlarda Assit Tedavisine Dair Yeni Görüşler ve Bulgular”, *Türk Tıp Dergisi*, S. 2-4 İstanbul, Şubat 1959, s. 5-10.

“Prof. Dr. Muzaffer Şevki Yener”, *Klinik*, S. 8, İstanbul, Haziran 1959, s. 132-137.

“Yahya Kemal’in Hastalığı”, *Yahya Kemal Enstitüsü Mecmuası*, S. 1, İstanbul, 1959, s. 117-133.

“Yahya Kemal Hakkında”, *Bilgi*, S. 140-141, İstanbul, Kasım 1959, s. 24-26.

Ümmügülsüm CANDEĞER

KAYNAKÇA

BOLAT BOZASLAN, Neslihan, “Atatürk’ün Doktoru Nihat Reşat Belger”, **Diyalektolog**, S 23, Bahar 2020, s.87-100.

ÇELİK, Nermin, **Hekim, Diplomat ve Siyasetçi Olarak Prof. Dr. Nihat Reşat Belger**, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, İstanbul 2005.

KOCATÜRK, Utkan, “Atatürk’ün Hastalığı, Son Günleri ve Ölümü Hakkında Prof. Dr. Nihat Reşat Belger’in Notları”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C 1, S 2, 1985, s.543-554.

ÖNER, Cemalettin, “Atatürk’ün Son Hastalığı ve ‘Beni Türk Hekimine Emanet Ediniz’ İsteği Hakkında”, **Dirim**, Yıl, 67, S 11-12, 1992, s.459-467.

Taha Toros Arşivi, Nihat Reşat Belger’e ait Fotoğraflar, <http://earsiv.sehir.edu.tr/xmlui/handle/11498/27777> Erişim Tarihi: 16.12.2020.

TBMM Arşivi, Kurucu Meclis, Nihat Reşat Belger Dosyası, Tercüme-i Hâli, Milli Birlik Komitesi, Sicil No: 54.

TBMM Arşivi, Nihat Reşat Belger Dosyası, Tercüme-i Hâli, 9. Dönem, Sicil No: 1706.

TERZİOĞLU, Arslan, “Cumhuriyet Dönemi Türk Tıbbına ve Tıp Eğitimine Kısa Bir Bakış”, **Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları**, S 2, 2002, s.269-307.

ÜNAYDIN, Ruşen Eşref, **Atatürk’ün Hastalığı, Prof. Dr. Nihat Reşat Belger’le Mülakat**, TTK Basımevi, Ankara 1959.

17/05/2022 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/nihat-resat-belger-1882-1961/?pdf=3432> adresinden erişilmiştir